

บทที่ 13

บทส่งท้าย

เมื่อถึงบทนี้ผู้อ่านคงได้เห็นภาพประวัติศาสตร์ของการพัฒนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งภาพรวมของภูมิภาคและภาพแยกย่อยของแต่ละประเทศโดยสังเขปแล้ว อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการช่วยให้เกิดภาพสรุปแก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (EC 392) ผู้เขียนจึงขอภาพเหตุการณ์สำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาสรุปไว้ในบทนี้อีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจในแต่ละยุคที่สำคัญ เช่น ยุคของการเข้าครอบงำโดยชาวตะวันตก ยุคของการยึดครองโดยญี่ปุ่นยุคหลังสงครามโลกและยุคของการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เพื่อจะได้มองเห็นสภาพและปัญหาของการพัฒนาร่วมกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจะได้เสนอแนะการแก้ปัญหาร่วมกัน แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าข้อเสนอแนะของผู้เขียนจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งหมด ผู้เขียนหวังแต่เพียงว่า ข้อเสนอหรือการวิเคราะห์ต่างๆ ในที่นี้จะ เป็นแนวความคิดแก่ผู้ที่สนใจในการค้นคว้าศึกษาหรือวิพากษ์ต่อไป อันจะยังประโยชน์ให้แก่ผู้ศึกษาเองหรือสังคมส่วนรวมด้วย

ก่อนที่ชาวตะวันตกจะเข้ามามีอำนาจ เศรษฐกิจและการปกครองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประเทศในแถบนี้ได้มีการติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศอยู่บ้างแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศจีนและประเทศอินเดีย (ซึ่งคนสองเชื้อชาตินี้ภายหลังกลายเป็นคนกลุ่มน้อยที่มีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างยิ่ง) แม้ว่าในยุคนั้นดินแดนแถบนี้จะมีลักษณะทำการผลิตเพื่อเลี้ยงตัว (Self Sufficient) การผลิตส่วนใหญ่ของภูมิภาคนี้เป็น

การเกษตรกรรมโดยอาศัยธรรมชาติ เป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากการเกษตรแล้วยังมีการทำอุตสาหกรรมขั้นต้นอยู่บ้าง เช่น การทอผ้า หรือการทำน้ำตาลสำหรับประชากรที่อยู่ใกล้แม่น้ำลำคลองหรือทะเลจะมีอาชีพประมงอีกด้วย ภายในแต่ละประเทศอาจมีการแลกเปลี่ยนสินค้าจำเป็นแก่กัน เช่นผู้อยู่ในที่ราบสูงนำผลิตภัณฑ์จากป่าไปแลกเปลี่ยนกับเกลือของชาวทะเล ส่วนการค้าขายภายในภูมิภาคนั้นมีมาแต่โบราณเช่นกัน เช่นไทยค้าขายกับชวาเป็นต้น การค้าขนาดใหญ่กับต่างประเทศมักผูกขาดโดยรัฐบาล อย่างไรก็ตามกล่าวได้ว่าระบบเศรษฐกิจเป็นรูปแบบเลี้ยงตัวเอง การค้าขายยังมีใช้กิจกรรมที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นเงินตราจึงยังไม่มีบทบาทที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจ เช่นนี้

ส่วนด้านการปกครองประเทศนั้นมีรูปแบบต่างกันไป และบางประเทศยังขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ เช่นมลายูมีรัฐอิสระมากมายและไม่มีรัฐบาลกลาง แต่ละรัฐต่างช่วงชิงอำนาจระหว่างกัน ความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประเทศนี้เองที่ทำให้ชาวตะวันตกเข้ามาครอบครองได้โดยง่ายดาย แต่ท่ามกลางบรรดาประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมนั้นไทย เป็นเพียงประเทศเดียวที่สามารถดำรงความเป็นเอกราชเอาไว้ได้

2. สภาพโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมนิยมยุคการเข้ามามีอิทธิพลของชาวตะวันตก

จะเห็นว่า ชาวตะวันตกได้เข้ามาติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ในดินแดนแถบนี้ช้านานแล้ว แต่มิได้เข้ามาในลักษณะของการเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่า อย่างไรก็ตามการปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศตะวันตก (โดยเริ่มจากประเทศอังกฤษก่อนแล้วค่อย ๆ แผ่กระจายไปนั้น) ก่อให้เกิดแรงผลักดันแก่ประเทศเหล่านี้ในอันที่จะแสวงหาอาณานิคม เนื่องจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้เกิดการผลิตขนาดใหญ่

(Mass Production) ผลผลิตที่ได้มีมากเกินกว่าความต้องการใช้ในประเทศ จึงต้องการหาแหล่งระบายสินค้าของตน นอกจากประเทศเหล่านั้นนั้นยังต้องการหาวัตถุดิบให้เพียงพอแก่การผลิตด้วย โดยหลักการของทุนนิยมซึ่งพยายามแสวงหากำไรสูงสุดนั้น การมีแหล่งวัตถุดิบราคาถูกจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นอุดมการณ์ทางศาสนายังเป็นแรงผลักดันสำคัญอีกประการหนึ่งของการเข้ามาแสวงหาอาณานิคม ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบกันเอเซียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่มีสินค้าแปลก ๆ และมีค่าเป็นจำนวนมาก จึงเป็นเหตุให้ชาวตะวันตกพยายามเข้ามามีบทบาทสำคัญในดินแดนแถบนี้ตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมาจนกระทั่งกลางศตวรรษที่ 20 (เว้นแต่ระยะเวลาที่ญี่ปุ่นเข้ามายึดครองในสงครามโลกครั้งที่สองเท่านั้น) ซึ่งบรรดาประเทศทุนนิยมตะวันตกได้กลับเข้ามามีอำนาจทางเศรษฐกิจในอาณานิคมนี้อีก โดยได้เปลี่ยนรูปแบบจากการครอบครองอาณานิคมแบบเก่า (Tradition Colonialism) มาเป็นการครอบครองในรูปแบบใหม่ (Neo Colonialism) ซึ่งใช้พลังทางเศรษฐกิจเข้าครอบงำแทนกำลังทางอาวุธ

เมื่อประเทศในเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ต้องตกเป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตกโดยนิตินัยหรือพฤตินัยนั้น โครงสร้างทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน นั่นคือการผลิตเพื่อเลี้ยงตนเองแบบดั้งเดิมเสื่อมสลายไปกลายเป็นการผลิตตามความชำนาญเฉพาะอย่างในพืชผลที่ประเทศผู้ครอบครองต้องการ อุตสาหกรรมพื้นบ้านเสื่อมโทรมลง แต่ในบางประเทศความเสื่อมของอุตสาหกรรมดังกล่าวจะกระจายไปอย่างช้า ๆ ในยุคนี้ชาวพื้นเมืองยังมีบทบาทเป็นผู้ผลิตสินค้าขึ้นปรุ้มตามที่ประเทศผู้ปกครองต้องการ ขณะเดียวกันการปลูกพืชอาหารมีปริมาณลดลงไปในหลายประเทศ เช่น อินโดนีเซีย มีผลให้เกิดสภาพการขาดแคลนอาหารอยู่เสมอ

จะเห็นได้ว่าการผลิตแบบ เลี้ยงตัวได้ เปลี่ยนมา เป็นการผลิตตามความ
ชำนาญเฉพาะอย่าง เพื่อการส่งออกหรือตามที่ประเทศผู้ปกครองบังคับ ลักษณะ เศรษฐกิจ
เปลี่ยนมา เป็น เศรษฐกิจ เพื่อการค้า ดังนั้นเงินตราจึงมีบทบาทสำคัญ ปัญหาที่ติดตามมา
จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เศรษฐกิจก็คือ การสูญเสียที่ดินของ เกษตรกรพื้นเมือง
ทั้งนี้ เพราะ เมื่อ เศรษฐกิจกลายเป็นการผลิตเพื่อส่งออก ดังนั้นความต้องการที่ดินเพื่อ
การเพาะปลูกจึงมีมาก ที่ดินคุณภาพดีลดน้อยลง บรรดานายทุนหรือผู้มีอิทธิพลในแต่ละ
ประเทศจึงพยายามกว้านซื้อที่ดินเอาไว้เพื่อการเก็งกำไร หรือให้เช่าในราคาแพง
ขณะเดียวกัน เกษตรกรซึ่ง เปลี่ยนมาผลิต เฉพาะพืช เพื่อการค้า นั้น เมื่อใดก็ตามที่มี เหตุการณ์
ผิดปกติ เช่น ฝนแล้ง หรือน้ำท่วม พืชก็อาจเสียหายทั้งหมด มีผลให้เกษตรกรต้อง
กู้ยืม เงิน เพื่อการบริโภคหรือการลงทุนในฤดูกาลต่อไป หากสภาพผิดปกติ เกิดขึ้นหลายๆ
ครั้ง การตกเป็นหนี้สินจะมากขึ้น เกษตรกรก็มักจะสูญเสียที่ดินให้แก่ นายทุนเงินกู้
โดยตนเองกลายเป็นผู้เช่าที่ดิน หรือกลายเป็นแรงงานรับจ้าง สภาพเช่นนี้เกิดขึ้น
ทั่วไปในทุกประเทศในยุคของการ เป็น เมืองขึ้นของชาวตะวันตก แม้ว่าประเทศตะวันตก
จะทำการลงทุนที่สำคัญบางอย่างในอาณานิคม เช่น ทางรถไฟ สะพาน ถนน โรงเรียน
 ฯลฯ แต่ก็มักจะเป็นไป เพื่อประโยชน์ของตนเอง เช่น การตั้งโรงเรียนเพื่อให้ชาวพื้นเมือง
เรียนภาษาของ เมืองแม่ เพื่อจะได้ติดต่อกันสะดวก

การมีรถไฟนอกจากประโยชน์ในการขนส่งสินค้าจากแหล่งผลิตไปยัง เมือง
ท่าส่งออกแล้ว ยัง เป็นปัจจัยทางยุทธศาสตร์และการปกครองด้วย ในขณะที่เมืองแม่
ประเทศตะวันตกจะนำเทคโนโลยีระดับสูง เข้ามาใช้ในอาณานิคมของตนก็ตาม แต่จะไม่
เปิดโอกาสให้ชาวพื้นเมือง เรียนรู้มากนัก คงปล่อยให้ชาวพื้นเมือง เป็นแรงงานราคาถูก
ที่ดินจะขูดรีดได้ตามชอบใจ ดังกรณีของดัตช์และอินโดนีเซีย จะเห็นได้ว่าในช่วงสงคราม
โลกครั้งที่สอง เมื่อดัตช์ ต้องล่าถอยออกไปจากอินโดนีเซียแล้ว การผลิตของอินโดนีเซีย

ทรุดโทรมมาก เหตุผลประการหนึ่งก็คือ ชาวพื้นเมืองไม่สามารถใช้เครื่องมือการผลิตต่าง ๆ ที่ชาวต่างชาติทิ้งไว้

นอกจากการจะไม่ฝึกฝนชาวพื้นเมืองให้รู้จักใช้เทคนิคแล้ว ผู้ปกครองชาวตะวันตกก็ไม่สนใจพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ เมืองซินแธป เอเซียตะวันออกเฉียงใต้เลย ทั้งนี้ก็เพราะว่าเกรงจะเป็นการแข่งขันกับอุตสาหกรรมของตน จึงบีบบังคับชาวพื้นเมืองให้ผลิตสินค้าขั้นปฐมที่ตนต้องการ และก่อให้เกิดความไม่มีเสถียรภาพแก่เศรษฐกิจของชาวพื้นเมือง

กล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตหลังจากการแผ่อิทธิพลของตะวันตกนั้นยังผลให้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศแถบนี้สั่นคลอน เนื่องจากประเทศเหล่านี้ผลิตสินค้าเพียงไม่กี่ประเภท และเป็นการผลิตเพื่อส่งออก ดังนั้นจึงต้องพึ่งพาอุปสงค์จากตลาดโลกมาก เมื่อใดที่ตลาดโลกมีความแปรปรวน ราคาตลอดจนปริมาณขายของสินค้านี้จะแปรปรวนไปด้วย และทำให้รายได้ของประชาชนลดลง อำนาจซื้อของประชาชนจะลดลง และอาจถึงขั้นไม่สามารถบริโภคสินค้าจำเป็นอื่น ๆ เพราะมีรายได้จากสินค้าส่งออกเท่านั้น อนึ่งผลิตภัณฑ์บางอย่างที่ประเทศตะวันตกบังคับให้อาณานิคมของตนผลิตนั้น ภายหลังปรากฏว่ามีอุปสงค์แปรปรวนมากเนื่องจากความเจริญของวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดการผลิตทดแทนได้ เช่น ยางพารา และที่เลวร้ายยิ่งไปกว่านั้นคือการแข่งขันหรือกีดกันจากประเทศผู้ปกครอง เช่น การที่สหรัฐอเมริกามีมาตรการกีดกันการนำเข้าน้ำตาล และผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวที่ฟิลิปปินส์ผลิต เพื่อส่งออก ปัญหาความเสียหายจากระบบเศรษฐกิจที่พึ่งการส่งออกสินค้าเพียงไม่กี่ประเภทนี้เห็นได้ชัดในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกในทศวรรษ 1930 ผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่งจากสภาพเศรษฐกิจภายใต้การครอบครองของตะวันตกคือการกระจายรายได้มีความ

แตกต่างกันอย่างยิ่งขึ้น ในขณะที่คนกลุ่มใหญ่มีความ เป็นอยู่ในสภาพ เลวร้ายถูกขูดรีดและ
ล่าหลัง คนกลุ่มน้อยซึ่งมีความสัมพันธ์ เป็นอย่างดีกับผู้ปกครองกลับมีความ เป็นอยู่อย่าง
สุขสบายและมีอิทธิพลเหนือคนกลุ่มใหญ่

ปัญหาหรือผลกระทบต่าง ๆ เหล่านี้ ประเทศผู้ปกครองพยายามแก้ไข
อยู่บ้างแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าใดนักเพราะมิได้มีความจริงจังต่อชาวพื้น เมืองอย่าง
แท้จริง ตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกาพยายามออกกฎหมายให้เอกราชแก่ฟิลิปปินส์
เพราะขณะนั้น เกิดแรงผลักดันจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในอเมริกา เช่นกลุ่มพ่อค้า
น้ำตาล กลุ่มพ่อค้า เนยในสหรัฐที่ต้องการตัดฟิลิปปินส์ออกจากการ เป็นอาณานิคมของ
ฟิลิปปินส์ได้ หรืออีกกรณีหนึ่งก็คือกรณีของการใช้นโยบาย เสรีนิยมของดัชท์ในอินโดนีเซีย
(หลังจากที่ได้ใช้ระบบขูดรีดชาวพื้นเมือง (Culture System) มาแล้วเป็นเวลานาน)
คือในราวกลางศตวรรษที่ 19 (ค.ศ. 1850) พรรค เสรีนิยมในฮอลแลนด์เห็นว่าการ
ปกครองของรัฐบาลดัชท์ในประเทศอินโดนีเซีย เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและเรียกร้องให้มีการ
เปลี่ยนแปลง แต่สาเหตุที่แท้จริงน่าจะ เป็นว่า ในขณะนั้นมีการเปิดคลองสุเอซ (ซึ่ง
ถือเป็นช่วงหัว เลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของ เศรษฐกิจโลก คือทำให้การเดินทาง เรือสะดวกขึ้น
และลดการเสียเวลาในการติดต่อระหว่างยุโรปกับ เอเชีย) ส่งผลให้การค้าขายขยายตัว
กว้างขวาง ทำให้เอกชนในฮอลแลนด์ซึ่งเห็นช่องทางแสวงหากำไรจากการค้าขายกับ
ประเทศในเอเชีย ผลักดันให้รัฐบาลละมือจากการผูกขาดในอินโดนีเซีย ทั้งนี้บรรดา
เอกชนจะเข้าแทนที่รัฐบาลเสียเอง แต่ก็ปรากฏว่า เมื่อนโยบายดังกล่าวใช้ได้ไม่นาน
รัฐบาลดัชท์ก็ตระหนักว่าอินโดนีเซียถูกขูดรีดโดยนายทุน เอกชนแทนรัฐ เสียแล้ว

อย่างไรก็ดี การจะกล่าวโทษแต่ฝ่ายประเทศตะวันตกนั้น เป็นการไม่ยุติ
ธรรมนัก เพราะแท้จริงในหลาย ๆ ประเทศมีปัญหากายในของตนเอง เช่น การที่

ประชาชนไม่มีความกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก ชาวพื้นเมือง
ในหลายๆ ประเทศยังคงยึดอยู่กับการผลิตแบบเก่าๆ ไม่มีการปรับเปลี่ยนตัวเอง ปล่อยให้
ให้ชาวต่างชาติ เช่น จีนหรืออินเดียอพยพเข้ามาทำหน้าที่ทางเศรษฐกิจแทน ขณะเดียว
กันในประเทศที่รัฐบาลพื้นเมืองมีความอิสระในการบริหารมากพอควร เช่น ประเทศไทย
นั้น รัฐบาลก็มีปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการจัดสรรรายได้ของประเทศจำนวนมหาศาล
ซึ่งเกิดจากการค้าขายหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับประเทศอังกฤษ รัฐบาลไทย
สมัยนั้นนำรายได้ดังกล่าวไปใช้ในทางฟุ่มเฟือยหรือสะสมเอาไว้เฉยๆ โดยไม่นำใช้ใน
การพัฒนาประเทศ

ความเสียหายต่างๆ จากการตกเป็นอาณานิคมของตะวันตกโดยทางนิตินัย
หรือพฤตินัยนั้น ได้ถูกซ้ำเติมโดยการเข้าครอบงำของญี่ปุ่นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่
สอง (ค.ศ. 1940-1945)

3. สภาพโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมในยุคนั้น การเข้ามาอิทธิพลของชาวญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยภาพของผู้ปลดแอกให้แก่ประเทศ
ในภูมิภาคนี้คำขวัญว่า "ทวีปเอเชียเพื่อชาวเอเชีย" กิตติ "วงศ์ไพบูลย์แห่งมหาเอเชียน
นุรพา" ตลอดจนการช่วยประกาศเอกราชให้แก่ประเทศต่างๆ กิตติ ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้
บรรดาประเทศเหล่านี้ชื่นชมในระยะแรก แต่ในที่สุดญี่ปุ่นก็มีได้แตกต่างไปจากประเทศ
ตะวันตก ญี่ปุ่นเข้าข่มขู่เข็ดรัดเอาทรัพยากรต่างๆ ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ไปใช้ในกิจการสงครามอย่างมาก ความอดอยากเกิดขึ้นทั่วไปในดินแดนแถบนี้ ในระยะ
สงครามโลกนั้นญี่ปุ่นไม่มีอำนาจซื้อที่แท้จริง การซื้อสินค้าของญี่ปุ่นจากชาวพื้นเมืองนั้น
ทำโดยการเพิ่มปริมาณเงิน จึงส่งผลให้เกิดสภาวะเงินเฟ้อในดินแดนแถบนี้อย่างหนัก

ทั้งในระหว่างสงครามและหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การเข้ามายึดครองดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของญี่ปุ่นนั้น มิได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ แต่กลับทำให้เศรษฐกิจของดินแดนแถบนี้ทรุดโทรมยิ่งขึ้น สิ่งหนึ่งที่เป็นผลจากการเข้ายึดครองของญี่ปุ่นในช่วงนั้นคือ การปลุกเร้าความเป็นชาตินิยมของพลเมืองในเขตนี้อย่างมาก จะเห็นได้ว่าหลังจากที่ญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงครามใน ค.ศ. 2945 และถอยออกไปจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ในบรรดาประเทศที่เคยตกเป็นอาณานิคมของตะวันตกทั้งหลายต่างพากันเรียกร้องเอกราช และพากันต่อต้านการกลับมาของตะวันตกทุกวิถีทาง

4. สภาพโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่ในสภาพทรุดโทรมมาก ความอดอยาก การว่างงาน เงินเฟ้อและตลาดมืด ปรากฏว่าในทุกประเทศแถบนี้ สำหรับประเทศที่ผลิตอาหารได้เอง เช่น ประเทศไทยนั้นความเดือดร้อนค่อนข้างจะน้อยกว่าประเทศอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตาม การขาดแคลนสินค้าบริโภคอุปโภคจำเป็นนั้นถือ เป็นสภาพที่เป็นอยู่โดยทั่วไป ภายหลังสงครามโลกนั้นแต่ละประเทศต่างพยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจของตนขึ้น บางประเทศก็นำลัทธิชาตินิยมทางเศรษฐกิจมาใช้ เช่น ประเทศไทย รัฐบาลได้สนับสนุนให้ประชาชนทำการผลิตสินค้าต่างๆ ขณะเดียวกันรัฐบาลได้ตั้งรัฐวิสาหกิจขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากการมีลัทธิชาตินิยมทางเศรษฐกิจด้วยการสร้างกิจการอุตสาหกรรมโดยรัฐบาลแล้ว การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจอื่นไม่เด่นชัดนักในทศวรรษ 1950 เมื่อเทียบกับในทศวรรษ 1960

ส่วนความเป็นชาตินิยมทางการเมืองนั้นมีความรุนแรงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสงครามโลกจนถึงต้นทศวรรษ 1950 และความรุนแรงของความเป็นชาตินิยมในแถบ

อินโดจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวียดนามนั้น ได้กลายมาเป็นสงครามลัทธิที่สหรัฐอเมริกา
มือเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตลอดจนถึงต้นทศวรรษ 1970 และถือได้ว่าเป็นสงครามที่นำ
ความพินาศมาสู่ชีวิตผู้คนและทรัพย์สินอย่างมหาศาล นอกจากการสู้รบกับประเทศอื่น
แล้ว ปัญหาของประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือ การสู้รบภายในประเทศ
เองการรบพุ่งชิงอำนาจระหว่างชาติพันธุ์ยังคงดำเนินไปจนแม้ปัจจุบันนี้ เช่น เหตุการณ์
ในประเทศพม่า กัมพูชา

5. สภาพโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมตั้งแต่ทศวรรษแห่งการพัฒนา เป็นต้นมา

ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
เริ่มเด่นชัดขึ้นบ้างในช่วงทศวรรษ 1960 นั่นคือ ทางด้านการเกษตรในหลายๆ ประเทศ
เช่น ประเทศไทย มาเลเซีย ได้มีความพยายามที่จะเพิ่มประเภทของสินค้าเกษตรส่งออก
ออกแทนการพึ่งพิงสินค้าดั้งเดิมเพียงไม่กี่ประเภท เช่นกรณีของไทยนั้นแทนการพึ่งพา
ข้าว ยาง ไม้สัก และดีบุก ดังแต่ก่อนไทยเพิ่มประเภทของการผลิตสินค้าเกษตรใหม่ๆ
ขึ้น เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด เป็นต้น

ในช่วงนี้ประเทศทุนนิยมตะวันตกกลับเข้ามามีบทบาทในภาคพื้นเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้อีกครั้งหนึ่ง การสัมมนาครั้งนี้มิได้ใช้กำลังรุกราน แต่เป็นการพยายาม
ครอบงำทางเศรษฐกิจ ประเทศตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาใช้อิทธิพลของ
คนผ่านองค์การระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก เข้ามาแทรกแซงเศรษฐกิจของ
หลายๆ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะเห็นได้ว่าในทศวรรษ 1950 มีการ
เข้ามาสำรวจเศรษฐกิจของแต่ละประเทศโดยธนาคารโลก และให้กู้ยืมเงินเพื่อการ
พัฒนาในแนวทางที่สหรัฐเสนอแนะโดยผ่านธนาคารโลก ฯลฯ และโดยการสนับสนุนของ
ประเทศทุนนิยมตะวันตก ผลจากการสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลกในแต่ละประเทศ

จะออกมาในลักษณะเหมือนกัน คือรัฐบาลไม่ควรดำเนินกิจการอุตสาหกรรมด้วยตนเอง ควรสนับสนุนเอกชนแทน โดยรัฐเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น การสร้างกิจกรรมพื้นฐาน (Infrastructure) และให้ความช่วยเหลือด้านภาษีอากรให้แก่ผู้ผลิต คำแนะนำเช่นนี้รัฐบาลหลายประเทศรับมาดำเนินการ เช่น ประเทศไทยในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีจึงให้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจขึ้น สร้างกิจกรรมพื้นฐานในประเทศเป็นจำนวนมาก โดยอาศัยเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ หรือเงินช่วยเหลือจากประเทศตะวันตก และได้มีนโยบายการส่งเสริมการลงทุน โดยให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ลงทุนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านภาษีอากร ลักษณะเช่นนี้ปรากฏในประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่ และผลของของการมีนโยบายดังกล่าวทำให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนในดินแดนแถบนี้มากมาย ทั้งการลงทุนโดยตรงหรือการลงทุนร่วมกับเอกชนเจ้าของประเทศ ซึ่งกลายเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของระบบเศรษฐกิจในแต่ละประเทศก็คือ ปัญหาบรรษัทข้ามชาตินั้นเอง ผลเสียของการมีบรรษัทข้ามชาติเป็นจำนวนมากๆ ในประเทศก็คือ ขณะที่รัฐบาลต้องกู้เงินมาเพื่อลงทุนพื้นฐานต่างๆ เช่น ถนน พลังงาน ฯลฯ นักลงทุนต่างชาติที่เข้ามานี้ก็กลับส่งผลกำไรกลับประเทศของตนได้อย่างสะดวก นอกจากนั้น กิจกรรมของชาวต่างชาติเหล่านี้มิได้ช่วยสร้างงานเท่าที่ควร เพราะเป็นกิจการที่ใช้ทุนหรือเทคโนโลยีขั้นสูงและต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประสบปัญหาการเพิ่มของประชากร และการว่างงาน กลับปรากฏว่าการลงทุนของนายทุนทั้งฝ่ายตะวันตกและนายทุนชาวญี่ปุ่นใช้เครื่องจักร เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ (Capital Intensive) ส่วนแรงงานที่ชาวต่างชาติจ้างจะเป็นแรงงานไร้ฝีมือซึ่งมีค่าแรงต่ำ ครบตาที่รัฐบาลแต่ละประเทศในดินแดนแถบนี้ไม่สามารถจะควบคุมลักษณะการลงทุนให้เป็นการใช้วัตถุดิบในประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างงาน ตลอดจนการกักเก็บผลกำไรไว้ลงทุนต่อไปในประเทศแล้ว การให้ความร่วมมือกับนายทุนต่างชาติ เช่นนี้ก็ คือ การยอมให้คนเหล่านั้น

กอบโกยความมั่งคั่งออกไปจากประเทศของตนนั่นเอง

นอกจากการเอาเปรียบของประเทศตะวันตกที่กล่าวมาแล้วนั้นยังปรากฏว่า ปัญหาระหว่างประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มีไม่น้อย แม้บางประเทศจะมีความพยายามรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจ (เช่น สมาคมอาเซียน) แล้วก็ตาม แต่ปรากฏว่าปัญหาความขัดแย้งยังเกิดขึ้นเสมอๆ เช่น ปัญหาความพรมแดนไทยมาเลเซีย และปัญหาความเป็นชาตินิยมมากเกินไปในแต่ละประเทศ ทำให้ให้ความร่วมมือเป็นไปไม่ได้ไม่เต็มที่ เพราะต่างก็พยายามทำให้ประเทศของตนได้รับประโยชน์สูงสุดในการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ การแย่งชิงผลประโยชน์ต่างๆ จึงเกิดขึ้นเสมอ โครงการใดที่เห็นว่าจะได้ประโยชน์มากทุกประเทศก็ต้องการตั้งมาไว้ในประเทศตนและพยายามผลักดันโครงการที่มีผลตอบแทนค่าให้แก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะของการขาดความจริงใจต่อมิตรประเทศด้วย นอกเหนือไปจากปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับประเทศแล้ว ปัญหาภายในของแต่ละประเทศยังมีไม่น้อย ความแตกแยกระหว่างเผ่าพันธุ์ยังคงดำเนินต่อไปในหลายๆ ประเทศ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการรวบรวมทรัพยากรมนุษย์เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศด้วย ขณะเดียวกันการขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาลในหลายๆ ประเทศก็ยิ่งทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเหล่านั้นล่าช้ายิ่งขึ้น

ปัญหาต่างๆ ทั้งภายในประเทศภายในภูมิภาค และระหว่างภูมิภาคนั้นเป็นสิ่งที่ต้องการความร่วมมือร่วมใจกันทุกฝ่าย ทั้งระหว่างประชาชนกับรัฐบาลและรัฐบาลกับรัฐบาล

ข้อเสนอแนะ

(1) จากประวัติศาสตร์การพัฒนาของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประมวลมานั้นชี้ให้เห็นว่า อิทธิพลการครอบงำโดยต่างชาติ เป็นสาเหตุสำคัญของการกำหนด

ทิศทาง และรูปแบบของการพัฒนาของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ ซึ่งทั้งนี้อาจจะได้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวม และข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่ารูปแบบการพัฒนาโดยการขึ้นนำดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาพื้นฐานทาง เศรษฐกิจที่ร้ายแรงหลายๆ ประการ ซึ่งมีวันจะขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น ปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เสมอภาคกัน การว่างงาน หรือความยากจน ดังนั้น นำที่ประเทศต่างๆ จะเป็นผู้กำหนดทิศทางของตนเองให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง ทั้งนี้โดยการยึดหลักพึ่งตนเอง (self-reliance) แต่การพึ่งตนเองนี้มีได้หมายถึง การคิดซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแต่หมายถึง การพยายามให้หลุดจากอำนาจการครอบงำทางเศรษฐกิจที่ขึ้นนำโดยต่างชาติที่พยายามจะผนวกประเทศต่างๆ ที่กำลังพัฒนาให้เป็นส่วนหนึ่งของทุนนิยมโลก เพื่อความยั่งยืนสถาพรของตนเอง ในขณะที่เดียวกัน ประเทศต่างๆ เหล่านี้ควรจะสร้างความพยายามที่จะพึ่งตนเองในทางการเมืองในแง่ของการพยายามให้เป็นอิสระจากการครอบงำโดยลัทธิอาณานิคมแบบใหม่ในทางการเมือง (Neocolonialism) ซึ่งก็คือการพยายามใช้อิทธิพลทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเอง นอกจากนี้ประเทศต่างๆ เหล่านี้ควรพยายามเพิ่มบทบาทของประชาชนโดยปลูกสำนึกและสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง และสามารถที่จะสร้างและควบคุมประวัติศาสตร์ของตนเอง แทนที่จะเป็นประวัติศาสตร์ของชาติที่ถูกกำหนดโดยอิทธิพลของต่างชาติที่เป็นอยู่

อนึ่ง การเกรงกลัวอิทธิพลของประเทศนายทุนตะวันตกจนเกินไปนั้นมิใช่สิ่งที่สมควร การรับความช่วยเหลือด้านเงินทุนหรือผู้เชี่ยวชาญในระดับที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่ดีที่กระทำได้ แต่ข้อที่ควรระมัดระวังก็คือ การรับความช่วยเหลือจนประเทศต้องตกอยู่ในอันตราย เช่น การตกในภาวะหนี้สินท่วมท้น จนกระทั่งวันหนึ่งประเทศอาจตกอยู่ในสภาพล้มละลายได้ ดังนั้น การรับความช่วยเหลือต่างๆ นั้น ควรจะมาจาก รากฐานของความ

จำเป็นอย่างแท้จริงในประเทศ มิใช่เป็นการรับความช่วยเหลือโดยการผลักดันจากประเทศ ผู้ให้กู้ด้วยแรงจูงใจต่างๆ ที่มีเงื่อนไขผูกมัดแอบแฝงอย่างชาญฉลาด

(2) สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศในเขต เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจกับกลุ่มมหาอำนาจทางเศรษฐกิจทั้งชาวตะวันตกและชาวญี่ปุ่น แม้ว่าลักษณะโครงสร้างของเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกันจะเป็นปัญหาในการสร้างอำนาจต่อรองก็ตาม ซึ่งจะทำให้ทุกประเทศเป็นประเทศเกษตรกรรม ซึ่งจะทำให้การค้าขายแลกเปลี่ยนนั้นทำได้ไม่มากนัก แต่หากทุกประเทศมีความจริงจังต่อกันในการแก้ปัญหาหรือสร้างอำนาจต่อรองร่วมกันแล้ว ในที่สุดจะต้องมีหนทางออกให้กับประเทศในเขตเหล่านี้แน่นอน

การสร้างอำนาจต่อรองร่วมกันอาจทำให้โดยการกำหนดราคาสินค้าส่งออกสำคัญๆ ร่วมกัน อย่างเช่นที่กลุ่ม OPEC ทำอยู่ในการกำหนดราคาน้ำมัน การพยายามช่วยเหลือการในการดำเนินการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มแทนที่จะนำเข้าจากประเทศร่ำรวยอื่นๆ ซึ่งน่าจะทำได้โดยการพยายามศึกษาสภาพการผลิตและความได้เปรียบระหว่างประเทศในกลุ่มอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ควรที่ประเทศในกลุ่มที่รวมตัวกันจะใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มให้มากขึ้น ด้วยการคิดถึงกลุ่มในฐานะหน่วยเดียว และให้การช่วยเหลือกันและกันในด้านต่างๆ ในขนาดและขอบเขตที่มากขึ้น

(3) การแก้ปัญหาภายในประเทศนั้นรัฐบาลควรต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐบาลซึ่งรวมทั้งความซื่อสัตย์สุจริตด้วย นอกจากนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่รัฐบาลจะต้องวางนโยบายให้เหมาะสม และต้องมีการปฏิบัติตามนโยบายด้วย

เป้าหมายของกลยุทธ์ต่างๆ ของรัฐบาลควรจะเป็นการปรับปรุงสู่ระบบ การกระจายรายได้ที่ดีขึ้น เพราะสิ่งนี้จะ เป็นปัจจัยหลักในการกำหนดระดับการผลิตและการบริโภคภายในสังคม รัฐบาลควรเพิ่มความพยายามในการสร้างความเสมอภาคในอำนาจต่อรองของกลุ่มต่างๆ ในสังคมให้ความสำคัญกับความ เป็นอยู่ของชนส่วนมากในสังคมโดยหันมา เน้นที่การสร้างสิ่งจำเป็นพื้นฐานของชีวิต (Basic needs) ให้เพียงพอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นฐานในการสร้างการมีส่วนร่วม (Participation) ในสังคมของประชาชน และจะทำให้รัฐบาลและประชาชนสามารถที่จะร่วมมือกันในการที่จะนำทรัพยากรของชาติขึ้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ (full Utilized) ได้ด้วย ส่วนปัญหาเฉพาะของบางประเทศคือ ปัญหาชนกลุ่มน้อย เช่นในมาเลเซียและพม่า นั้น รัฐบาลควรจะทำวิธีประนีประนอมให้ได้ ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือการให้ความ เป็นธรรมแก่คนทุกเชื้อชาติที่เป็นพลเมืองของตนและผลักดันให้คนกลุ่มน้อยเหล่านี้เกิดความรู้ว่าตนเอง เป็นหน่วยหนึ่งของประเทศ ด้วยการใช้นโยบายดึงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมิใช่การผลักออก
